

17 Hon na čarodějnice

Témata: **kritické myšlení,**
mediální gramotnost

Věková kategorie:	10+
Počet účastníků:	až 20 osob
Doba trvání aktivity:	40 minut
Metody školení:	hraní rolí, reflexe
Cíle aktivity:	<ul style="list-style-type: none">– akceptovat existenci různých názorů a informací,– všimnout si různých úhlů pohledů na určitou skutečnost/jev,– připustit vliv autority na polarizaci společnosti,– analyzovat vlastní motivy a myšlenkové pochody při plnění úkolu,– zhodnotit své vlastní schopnosti uvažování,– všimnout si manipulací a argumentačních faulů v debatě.
Materiály:	lístečky s rolí „občana“ pro každého účastníka (pokud nemáme připravené lístečky, můžeme každému účastníkovi roli pošeptat)
Klíčová slova:	kritické myšlení, argumentace, argumentační fauly, manipulace, polarizace společnosti

Průběh aktivity:

1. Účastníci sedí v kruhu, aby na sebe viděli a mohli spolu komunikovat.
2. Do činnosti je vtáhneme krátkým motivačním příběhem: „*Představte si situaci, že jsme se ocitli v 17. století. Žijeme ve městě, kde se nachází různí lidé. Někteří se znají lépe, jiní hůře. Tato doba je také známá tím, že kromě obyčejných poctivých lidí jsou mezi námi i čarodějnice. Na první pohled jsou nenápadné, ale jsou mezi námi.*“
3. Vysvětlíme, že každému z nich bude přidělena role občana nebo čarodějnice. Pokud se někdo chystá hrát roli čarodějnice, musí to skrývat a nepřiznat se k tomu skupině. Bude se snažit přesvědčit ostatní, že i on je občanem.
4. Každému z účastníků přiřadíte roli. Přestože byli účastníci informováni, že mohou být občanem nebo čarodějnici, přidělíme každému účastníkovi tajné roli „občana“ (roli můžeme účastníkům pošeptat, mohou si ji náhodně vylosovat z kartiček, na kterých je role nakreslena nebo napsána).
5. Vysvětlíme jim, že si nemohou navzájem ukazovat lístky s přidělenou rolí a problém mohou vyřešit pouze vzájemnou komunikací a argumentací. V závislosti na časových možnostech a počtu účastníků můžeme určit dobu na splnění úkolu (10–20 minut).

Témata

Věková kategorie

10+

Velikost skupiny

až 20 osob

Čas

40 Minut

6. Můžeme, ale nemusíme být schopni říci, kolik čarodějnic je ve skupině (kolik účastníků má přidělenou roli čarodějnice). Počet nahlášených čarodějnic by měl být nižší než počet občanů.
7. Vyzveme účastníky, aby vytvořili co největší skupiny (ale nejméně se třemi občany), ve kterých nebudou čarodějnice. Podle složení skupiny a časových možnostech můžeme účastníky požádat, aby hned na začátku (nebo v průběhu) aktivity vytvořili jednu skupinu bez čarodějnic.
8. Po vytvoření skupiny (skupin) vyzveme účastníky, aby odhalili „čarodějnice“. Protože jsme nikomu roli čarodějnice nepřidělili, nikdo se neozve.
9. Provedeme závěrečnou analýzu aktivity ve dvou úrovních:
 - kritické myšlení – schopnost porozumět informacím a vyhodnotit je, argumentovat, všimnout si manipulací,
 - tolerance/nesnášenlivost a vyloučení určitých osob ve společnosti – zdůrazňování rozdílů ve prospěch napadené skupiny. Níže jsou uvedeny otázky k zamyšlení.

Vysvětlíte pojmy kritické myšlení, manipulace, argumentace a argumentační fauly (můžeme uvést příklady z aktivity). Užitečnou pomůckou je také slovníček pojmů v příručce (Ne)bezpečně v síti.

I když při aktivitě nebyly přiděleny žádné negativní role, může v jejím průběhu nastat situace, která by mohla účastníkovi způsobit nepříjemné pocity. Dojde například ke slovním útokům nebo narážkám na fyzické nedostatky (vzhled, způsob vyjadřování) nebo na náboženství či víru účastníka ve snaze usvědčit ho z role čarodějnice. Je důležité sledovat průběh aktivity a interakci mezi účastníky a zasáhnout, pokud se situace vyhroť. V rámci reflexe si také všimáme reakcí účastníků, aby se negativní role, která nebyla nikomu přisouzena, na nikoho „nepřilepila“.

Závěrečná analýza:

- *Jak jste spokojeni s výsledkem řešení?*
- *Jak jste postupovali při hledání řešení? (role ve skupině)*
- *Jak jste se cítili, když jste byli ve velké skupině (skupině občanů)?*
- *Jak jste se cítili, když vás lidé nechtěli zařadit do nějaké skupiny občanů a považovali vás za čarodějnice?*
- *Jak jste reagovali, když jste byli označeni za čarodějnice? Začali jste se bránit? Útočit na někoho jiného?*
- *Na základě čeho jste posoudili, zda je někdo čarodějnice, nebo ne (informace, tvrzení)?*
- *Jaké argumenty jste použil na obhajobu svého vlastního občanského postoje?*
- *Jaké argumenty jste nejčastěji slyšeli od druhých, abyste obhájili svůj vlastní postoj?*
- *Proč jste si mysleli, že jsou ve skupině čarodějnice?*
- *Koho společnost může označit za „čarodějnice“ (štvanou zvěř) v reálném životě? (politici, skupiny, nevládní organizace, menšiny atd.)*
- *Co nebo kdo v reálném životě podporuje představu, že existují „čarodějnice“? Co je k tomu vede?*
- *Změnili byste v budoucnu něco na svém chování (postoji), když vám někdo něco řekne o nějaké osobě?*
- *Co můžete udělat a co je dobré vědět v podobných životních situacích?*
- *Co si z této aktivity odnášíte? Co jste si uvědomili?*

Příběh k aktivitě:

Tato aktivita je inspirována neznámým středoškolským učitelem, který podobnou aktivitu použil při výuce o čarodějnických procesech v Salemu. Salemské čarodějnické procesy byly sérií výsledků a stíhání osob obviněných z čarodějnictví v kolonii Massachusetts v období od února 1692 do května 1693. Obviněno bylo více než 200 osob, z nichž 19 bylo shledáno vinnými a popraveno oběšením (14 žen a 5 mužů). Jeden další muž byl během procesu umučen k smrti za to, že odmítl prosit o odpuštění, a nejméně pět lidí zemřelo ve vězení. Byl to nejkrutější hon na čarodějnice v dějinách Spojených států.

Salemské čarodějnické procesy jsou jedním z nejznámějších případů masové hysterie v koloniální Americe. V politické rétorice a populární literatuře se tento skutečný příběh používá jako varovný příklad nebezpečí náboženského extremismu a falešných obvinění.

Ačkoli se nám to zdá jako přežitek středověku, odsuzování a podezírání z čarodějnictví se i ve vyspělých zemích udrželo velmi dlouho. V Evropě byla poslední poprava čarodějnice vykonána v roce 1782.

Varianty aktivity:

- Na začátku hry můžeme jako motivační příběh použít jinou situaci / výchovné téma (například: lidé a mimozemšťané, obyvatelé města a mafie atd.).
- Účastníkům lze také přidělit jednotlivé role, v nichž mohou během aktivity vystupovat (např. rolník, obchodník, hostinský, kněz atd.). Tato možnost vyžaduje více času na realizaci aktivit i na reflexi.
- Aktivitu lze rozdělit na kola. Skupina vybere v každém kole jednoho účastníka, o kterém se většina domnívá, že je čarodějnice. Tento účastník odhalí svou identitu a dále se do diskuse nezapojuje, pouze sleduje hru. Ostatní účastníci pokračují, dokud nezjistí, že jsou všichni občany, nebo dokud se všichni navzájem nenazvou čarodějnicemi.

Zdroj: WIKIPEDIE. *Salemské čarodějnické procesy*. [online]. Dostupné na: <https://en.wikipedia.org/wiki/Salem_witch_trials>

WIKIPEDIE. *Salemské čarodějnice*. [online]. Dostupné na: <https://sk.wikipedia.org/wiki/Salemské_čarodějnice>